

Magdalena Gumkowska

"Památky a Příroda", r. 14 (1989) : [recenzja]

Ochrona Zabytków 43/4 (171), 236-241

1990

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Mieczysław Kurzątkowski, *Mały słownik ochrony zabytków*. Warszawa 1989, s. 92. „Spotkania z Zabytkami”, Biblioteka popularnonaukowa pod red. Lidii Bruszewskiej i Krzysztofa Nowińskiego

Jubileusz „Spotkania z Zabytkami” uświetnił pierwszym tomem Biblioteki Popularnonaukowej. Chwała Redakcji nie tylko za przetrwanie w dobrym stylu czternastu lat, lecz i za sukces, jakim jest wydanie pięćdziesiątego numeru „Spotkań”. Laurów przypisuje także i pierwszy tom Biblioteki, chociaż zabrakło anonsu o zamierzeniach wydawniczych tej serii. Bez przesady można pomyśleć owego tomu, trafny dobór autora i poziom edytorski zapisać do ważnych osiągnięć redaktora naczelnego — Krzysztofa Nowińskiego.

Polska terminologia zawodowa to poletko nieplewione. Język, którym posługują się konserwatorzy zabytków, nie odbiega od średniej krajowej. Niejasne, wieloznaczne terminy stosowane są zresztą różnie w zależności od regionu. Najróżniejsze neologizmy zachwaszczające znaczną część naszej wypowiedzi — to tylko część kłopotów. Nie mogła się udać komputeryzacja dokumentacji konserwatorskiej, bo zapis mechaniczny wymaga jednolitych terminów wyjściowych. I oto mamy własny, mały wprawdzie, ale jednak słownik terminologiczny. Jeżeli tylko zechcemy, będzie można ułożyć nasze wydawnictwa. Nie wątpię, że przynajmniej wydawnictwa Ośrodka Dokumentacji Zabytków zechcą teraz konsekwentnie zastosować ustalenia *Małego słownika*.

I nie jest najważniejsze to, że niektóre z terminów mogą być dyskutowane przez czytelników. Mnie na przykład zupełnie nie odpowiada zastosowanie terminu „rewaloryzacja” do określenia zabiegów dotyczących pojedynczego zabytku architektury (s. 69), gdy mamy względnie sprecyzowany zakres działań konserwatorskich, a wyznaczony polską wersją Karty Weneckiej czy

wielu innych dokumentów, lub publikacji. Spotkałem już drukowany tekst o rewaloryzacji obrazu! Jeszcze to jeden przykład, że nie można zdawać się na bezkrytyczne uleganie modzie.

Rewaloryzacja jest terminem stosowanym przy urbanistach do zabiegów związanych z tą skalą i nie ma potrzeby zaśmiecać naszej terminologii nowymi, twórczymi zastosowaniami. Ale nie jest to tak ważne jak fakt, że oto mamy się o co spierać, istnieje przyczyna, aby uściślać poszczególne terminy, a to już dobrze. Tytuł *Mały słownik* zachęci do lektury nie tylko zawodowców, ale zapewne i amatorów, działaczy społecznych, bo chyba przede wszystkim o nich myślano inicjując owe wydanie.

Gdyby recenzja miała polegać na wykazywaniu wszystkich błędów — pewnie pastwiłbym się nad tym udanym tomikiem. Nie mogę jednak pominąć niezbyt szczęśliwie przygotowanej części o międzynarodowych organizacjach konserwatorskich — ICROM wcale nie nazywa się tak, jak rozwinęto jego nazwę, a zakres działania jest szerszy niż się informuje (w porównaniu do rozdanego hasła o ICOMOS-ie). Byłoby dobrze wyjaśnić, że ICOM to coś więcej niż Międzynarodowa Rada Muzeów i poinformować o charakterze tej jakże ważnej organizacji. Ale są to detale, których można by uniknąć trafnie dobierając recenzentów; sprawy do uzupełnienia w drugim wydaniu.

Życzę należy redakcji nowej serii, aby nie ustała w szukaniu kolejnych autorów do następnych tomów. Sądzę, że służba konserwatorska zaopatrzy się w resztę nakładu, aby zapewnić sobie nie tylko podręczny leksykon, lecz przede wszystkim — aby mieć wdzięczne upominki dla społecznych działaczy ochrony zabytków, na różne konkursy szkolne itp. Mam pierwszy tomik z serii, czekamy niecierpliwie na drugi.

Lech Krzyżanowski

MAŁY SŁOWNIK OCHRONY ZABYTKÓW

M. Kurzątkowskiego

jeszcze do nabycia w redakcji

Zamówienia prosimy kierować na adres redakcji „Spotkań z Zabytkami”, tu również odbywa się sprzedaż (poniedziałki, środy i piątki w godz. 9⁰⁰-14⁰⁰, ul. Mazowiecka 11, 00-052 Warszawa)

PRZEGLĄD CZASOPISM ZAGRANICZNYCH

„Památky a Příroda”. Wyd. Státní ústav památkové péče a ochrany přírody w Pradze w wydawnictwie „Panorama” na zlecenie Ministerstwa Kultury CSR. Ukazuje się dziesięć razy w roku. Rocznik 14 (1989)

Zeszyt 1, strona 64, ilustracje

ARTYKUŁY

J. B u k o v s k ý, *Rehabilitace bývalého letohrádku Mitrovských v Brně* (Rewaloryzacja dawnego letniego pałacu Mitrowskich w Brnie), ss. 1-10, 14 ilustr. Artykuł przedstawia problemy związane z odbudową i adaptacją najznakomitszego obiektu architektury barokowo-klasycystycznej w Brnie. Przykład architektury rezydencjonalnej. Omówienie projektu rewaloryzacji obiektu. Problemy związane z rekonstrukcją malarstwa ściennego i konserwacją rzeźby parkowej.

J. V a r h a n i k, J. Z a v ř e l, *K petrografické skladbě zdiva chebského hradu* (W kwestii składu petrograficznego muru na zamku w Chebie), ss. 15-16, 2 ilustr. Szczegółowa analiza petrograficznego składu muru w tzw. Czarnej Wieży na zamku w Chebie z okresu romańskiego.

L. M i l č á k, K. Ž u r e k, *K nálezu fragmentů malované renesanční fasády v Olomouci* (W kwestii odnalezionych fragmentów malowanej fasady renesansowej w Ołomuńcu), ss. 11-14, 7 ilustr. Szkic historyczny — studium odsłoniętych fragmentów malarstwa na fasadzie domu nr 226 przy ul. Uniwersyteckiej w Ołomuńcu. Malarstwo pochodzi z pierwszych trzydziestu lat XVI w. Autorzy szkicu zwracają uwagę na trudności przy prowadzeniu prac konserwatorskich w obiekcie.

J. P e t r ů, *Nejen restituace sousoší „Sbratření”* (Nie tylko rewaloryzacja rzeźby „Zbratanie”), ss. 17-19, 1 ilustr. Szkic historyczny na temat twórczości Karola Pokornego (1891-1962) — rzeźbiarza, ostatniego ucznia Myslbeka.

MATERIAŁY

J. S o m m e r, *Nové poznatky o románské stavební podobě kostela v Bukolu (okres Mělník)* (Nowe dane o romańskiej formie kościoła w Bukolu (powiat Mielnik), ss. 19-21, 5 ilustr. Studium przemian architektoniczno-konstrukcyjnych kościoła romańskiego Św. Bartłomieja w Bukolu.

K. S k l e n á ř, *Z dějin péče o archeologické památky v českých zemích. Část 5. Rozvoj regionálního zájmu* (Z dziejów opieki nad zabytkami archeologicznymi na ziemiach czeskich. Część 5. Rozwój zainteresowań regionalnych), ss. 22-24, 3 ilustr. Kontynuacja historycznego cyklu z dziejów czeskiej archeologii. Prezentacja działań z końca XIX w. m.in. Towarzystwa Przyjaciół Czeskich Starożytności (1888 r.).

P. M a s e š k, *Zámecké knihovny I* (Biblioteki zamkowe. I), ss. 25-26, 4 ilustr. Cykl artykułów o bibliotekach zamkowych w Czechach i na Morawach. Autor zwraca uwagę na unikatowy charakter tych zabytkowych obiektów w Europie. Studium na temat biblioteki na zamku Dolní Lukavice — szczegółowe omówienie księgozbioru.

TECHNOLOGIA, KONSERWACJA, RESTAURACJA

E. Š i m ů n k o v á, J. J o s e f, *Petryfikace dřeva v závislosti na polaritě použitých rozpouštědel* (Petryfikacja drewna w zależności od stosowanych rozpuszczalników), ss. 27-29, 4 ilustr. Omówienie problematyki odporności drewna na zmiany wilgotności. Sprawy odporności mechanicznej. Analiza stosowanych rozpuszczalników.

M. S u c h o m e l, *K výstavě transferovaných fragmentů gotických nástěnných maleb ze Židovic* (Uwagi na temat ekspozycji transferowanych fragmentów gotyckiego malarstwa ściennego z Żydowic), ss. 29-30. Krytyczna analiza ekspozycji fragmentów gotyckiego malarstwa ściennego z kościoła Wniebowzięcia Marii Panny w Żydowicach (powiat Most). Problemy restauracji i konserwacji malarstwa *in situ* w 1976 r. Dyskusyjność kolorystyki.

T. D u r d í k, *Čtvrtý rok činnosti Klubu Augusta Sedlačka* (Czwarty rok działalności Klubu Augusta Sedlaczka), s. 30. Klub zajmuje się historią feudalnych majątków. Omówienie publikacji Klubu. Na szczególną uwagę zasługują, zdaniem autora, monografie grodów Necztiny i Vitějovic.

INFORMACJE

-jpů-, *Gloria Cartographiae*, s. 31. Omówienie wystawy pod tym tytułem na zamku w Żdziarze nad Szawą, gdzie mieści się Muzeum Piśmiennictwa. Prezentacja map z pięciu stuleci.

-jpů-, *Dílo sochaře Františka Bilka* (Dzieło rzeźbiarza Franciszka Bilka), s. 32, 1 ilustr. Materiał dotyczący znanej willi Bilka w Pradze w pobliżu Chotkovej. Pierwszy w Pradze płaski dach zastosowany. Ciekawe studium historyczne z dziejów miasta.

Zeszyt 2, stron 64, ilustracje

ARTYKUŁY

J. K a š e, A. M r n k a, *Restaurování kamenných prvků orloje a kaple Staroměstské radnice v Praze* (Restauracja kamiennych elementów zegara i kaplicy w Ratuszu Staromiejskim w Pradze), ss. 65-72, 12 ilustr. Autorzy prezentują szczegółowy opis prac przy restauracji detali architektonicznych staromiejskiego ratusza w Pradze. Problemy konserwacji kamienia. Sprawy związane z restauracją niezwykle cennego zegara.

F. S k ř í v á n e k, *Průzkumné a restaurátorské práce drahokamových inkrustací na hradě Karlštejně* (Prace badawcze i restauratorskie przy inkrustacjach z kamieni szlachetnych na zamku w Karl-

sztejnje), ss. 73-78, 12 ilustr. Specyfika prac restauratorskich na zamku w Karlszejnie. Ściany kaplicy i innych pomieszczeń wyłożone są kamieniami szlachetnymi. Problemy szczegółowej dokumentacji układu kamieni, badania poszczególnych elementów. Uzupełnianie brakujących kamieni w kontekście analizy materiałowej.

K. K ř í ž o v á, *Portréty Lopuchinů v Náchodě* (Portrety Łopuchinów w Nachodzie), ss. 79-81, 4 ilustr. Szkic naukowo-historyczny na temat portretów Łopuchinów (czasy cara Pawła I) w galerii malarstwa rosyjskiego na zamku w Nachodzie. Portrety pędzla W.L. Borowikowskiego.

J. V a r h a n í k, *Věžní empora kostela sv. Jiljí v Miroticích a její typ* (Empora wieży kościoła Św. Ilji w Miroticach), ss. 82-87, 9 ilustr. Szczegółowe studium architektury romańskiego kościoła Św. Ilji w Miroticach. Autor prezentuje problemy przemian architektonicznych i konstrukcyjnych na szerokim tle porównawczym.

NEKROLOGI

-bt-, *Za ing. arch. Zdeňkem Navrátilem* (O inż. arch. Zdenku Nawratilu), s. 88, 1 ilustr. Wspomnienie o Zdenku Nawratilu — dyrektorze Wojewódzkiego Ośrodka Opieki nad Zabytkami w Brnie.

TECHNOLOGIA, KONSERWACJA, RESTAURACJA

P. K o t l í k, *Vliv vybraných konsolidatů pískovce na jeho odolnost přirodnímu stárnutí* (Wpływ wybranych konsolidantów piaskowca na jego odporność na naturalne starzenie się), ss. 89-91, 1 ilustr. Problemy korozji kamienia eksponowanego na wolnym powietrzu. Metody konserwacji, stosowane rozwiązania i szczegółowa analiza wyników przeprowadzonych badań w latach 1984, 1986, i 1987.

P. K o t l í k, *Poznámka k článku V. Nejedlého „Reflexe názorů na restaurování uměleckých památek v odborné literatuře v období 50.-70.let 20.století”* (Uwagi na temat artykułu V. Nejedlego *Refleksja nad poglądami o restauracji zabytków w literaturze fachowej lat pięćdziesiątych — siedemdziesiątych XX w.*), ss. 91. Polemika z autorem tego tekstu, głównie w kwestii książki *Chemie v práci konservátora i restaurátora*, której jednym ze współautorów jest P. Kotlík.

INFORMACJE

-jpů-, *Celostátní polská konference 1988 „Historie, projektování a využití památkových zahrad”* (Ogólnokrajowa konferencja *Historia, projektowanie i użytkowanie zabytkowych założení ogrodowych w Polsce w 1988 r.*), s. 92, 1 ilustr. Sprawozdanie z ogólnopolskiej konferencji na temat historii, projektowania i użytkowania zabytkowych założení ogrodowych w Polsce, która odbyła się na Zamku Królewskim w Warszawie w dn. 24-25.05.1988 r.

-jpů-, *Česko-polské sympozium 1988 „Historie, projektování a využití památkových zahrad”* (Czesko-polskie sympozjum *Historia, projektowanie i użytkowanie zabytkowych założení ogrodowych w 1988 r.*), ss. 93-95, 8 ilustr. Sprawozdanie z sympozjum polsko-czeskiego, które było kontynuacją konferencji pod tym samym tytułem i odbyło się w dn. 26-29.05.1988 r. na terenie Polski.

KSIAŻKI

-jpů-, Omówienie książki L. Majdeckiego, *Japońskie ogrody*, s. 95, 1 ilustr.

J. Kaše, A. Mrnka, *6. mezinárodní kongres o korozi a konzervaci kamene v Toruni* (VI międzynarodowy kongres na temat korozji i konserwacji kamienia w Toruniu), s. 96. Sprawozdanie z kongresu, który odbył się w dniach 12-14.09.1988 r. w Toruniu. Omówienie ważniejszych wystąpień.

Zeszyt 3, stron 64, ilustracje

ARTYKUŁY

Y. Janková, *Vinohradská tržnice jako technický problem* (Hala targowa na Winogradach jako problem techniczny), ss. 129-132, 6 ilustr. Analiza historyczna hali targowej na Winogradach w Pradze, obiektu postawionego w 1902 r. Problemy konstrukcyjne obiektu i możliwości zachowania jego funkcji. Znaczenie zabytku jako przykładu typowych dla Pragi hal targowych, bogato zdobionych i funkcjonalnych.

Z. Procházková, *K otázce výskytu kruhových stél u nás a v ostatních evropských státech* (W kwestii okrągłych steli u nas i w innych krajach europejskich), ss. 133-140, 18 ilustr. Studium dotyczy okrągłych steli i ich znaczenia w kulturze czeskiej. Badanie proveniencji kamieni kulturowych na tle porównawczym. W j. niemieckim operuje się pojęciem „flurdenkmal”, dla którego nie ma odpowiednika w j. czeskim. Rejonizacja obiektów.

K. Křížová, *K portrétnímu dílu francouzského malíře François H. Drouais (1722-1775) — podobizna Marie Sidonie Kinské na zámku Kostelec nad Orlicí* (W kwestii działalności francuskiego malarza François H. Drouais (1722-1775) — portret Marii Sydonii Kińskiej na zamku Kostelec nad Orlicą), ss. 141-144, 8 ilustr. Szkic historyczny omawiający twórczość Drouaisa i dzieje portretu Marii Sydonii Kińskiej. Szczegółowa analiza porównawcza.

J. Bukovský, *K vyznačování půdorysné a prostorové skladby archeologických památek* (W kwestii wyznaczania planu przestrzennego zabytków archeologicznych), ss. 145-149, 14 ilustr. Oznaczanie planu przestrzennego obiektów archeologicznych w terenie. Problemy metodologiczne i praktyka. Prezentacja wybranych stanowisk, m.in. grodziska Libice, zamku Spiskiego, grodziska Kostelec, zamku Kezmarskiego.

K. Sklenář, *Z dějin péče o archeologické památky v českých zemích. Část 6. Pokusy o památkový zákon v Čechách* (Z dziejów opieki nad zabytkami archeologicznymi na ziemiach czeskich. Część 6. Starania o ustawę o ochronie zabytków w Czechach), ss. 150-154, 5 ilustr. Dzieje opieki nad zabytkami archeologicznymi w Czechach — ciąg dalszy szkicu historycznego poświęcony staraniom unormowania prawnego miejsca zabytków archeologicznych pośród dziedzictwa kulturowego (wystąpienia z lat 1889, 1892 i 1897).

P. Mašek, *Zámecké knihovny II* (Biblioteki zamkowe. II), ss. 155-156, 3 ilustr. Opis księgozbioru biblioteki na zamku w Starym Rybniku.

INFORMACJE

N. i L. Skružní, *Výstava „Zsigmond és kora a művészetben 1387-1437” w Budapešti Történeti Múzeum* (Wystawa Cesarz Zygmunt i jego epoka w sztuce w Muzeum Historycznym w Budapeszcie), ss. 156-159, 5 ilustr. Szczegółowa informacja o wystawie poświęconej epoce Zygmunta Luksemburskiego w sztuce. Analiza zaprezentowanych obiektów pod kątem historycznym.

KSIĄŻKI

J. Jilková, Omówienie pracy zbiorowej, *Die Kmale in Berlin und in der Mark Brandenburg*, s. 160.

Zeszyt 4, stron 64, ilustracje

ARTYKUŁY

J. Kaše, *Ostatková skříň sv. Maura (vstupní dokumentace a základní průzkum)* (Trumna ze szczątkami Św. Maura (wstępna dokumentacja i badania podstawowe), ss. 193-197, 8 ilustr. Szczegółowa analiza historyczna odkrytej w roku 1985 w kaplicy zamkowej Św. Piotra w Bezwowie nad Teplą trumny Św. Maura. Dokumentacja relikwiarza. Zastosowanie fotogrametrii w dokumentacji.

P. Bečka, *Fotogrammetrická dokumentace relikviáře sv. Maura* (Fotogrametryczna dokumentacja relikwiarza Św. Maura), ss. 198-199, 3 ilustr. Szczegółowa analiza fotogrametrycznej dokumentacji w procesie badania zabytku.

J. Štulc, *Obnova Přemyslovského paláce v Olomouci a vývoj její památkové koncepce* (Konceptcja odnowy pałacu Przemysławów w Ołomuńcu i jego wykorzystania), ss. 200-215, 27 ilustr. Problemy rewaloryzacji i wykorzystania romańskiego pałacu Przemysławów w Ołomuńcu. Znaczenie obiektu w strukturze urbanistycznej miasta, jego funkcja i możliwości użytkowania.

M. Pojsl, *Poznámky k plastickému modelu Přemyslovského paláce v Olomouci* (Uwagi na temat makiety pałacu Przemysławów w Ołomuńcu), ss. 216-220, 8 ilustr. Omówienie problemów rekonstrukcji arealu pałacu Przemysławów i katedry Św. Wacława z XII w. Badania ikonograficzne i ich znaczenie. Szczegółowe studium architektoniczne.

TECHNOLOGIA, KONSERWACJA, RESTAURACJA

Závěrečné doporučení z rokovania celoštátnej pracovnej porady „Konzervátorská a reštaurátorská práca v ČSSR” konanej v dňoch 15-18.11.1988 r. v Dome výtvarných umelcov architektov v Moravanoch nad Váhom (Ustalenia końcowe z ogólnokrajowej narady pt. *Konserwatorstwo i restauratorstwo w CSRS*, która odbyła się w dn. 15-18.11.1988 r. w Domu Artystów Plastyków i Architektów w Morawanach nad Wagiem), ss. 220-221. Relacja z obrad konserwatorów zabytków w CSRS, w tym także omówienie działalności w ramach Grupy Roboczej Krajów Socjalistycznych ds. Konserwacji Zabytków Historii, Kultury i Muzealiów. Problemy socjologiczne, organizacyjne i ekonomiczne prac konserwatorskich.

M. Široký, *Informace o semináři restaurátorů písemných památek* (Informacja na temat seminarium restauratorów zabytków piśmiennictwa), s. 221. Sprawozdanie z seminarium, które odbyło się w Krużberku w dn. 1-3.11.1988 r. Prezentacja referatów historycznych i przedstawiających konkretne problemy konserwatorskie.

INFORMACJE

J. Petřů, *Zámek a zahrada ve Wilanově* (Pałac i park w Wilanowie), ss. 222-223, 3 ilustr. Omówienie książki Wojciecha Fijałkowskiego *Wilanów — rezydencja zwycięskiego króla*. -av-, *Praga mého mládi* (Praga mej młodości), s. 223. Krótka informacja na temat wystawy pod tym tytułem otwartej na przełomie 1988/1989 r. w Muzeum Miasta Pragi. Dorobek fotograficzny Ladislava Sitenskigo z lat 1933-1967 przedstawia Pragę w niezwykle barwnym, wielostronnym ujęciu reportera i historyka.

P. Mašek, *Zámecké knihovny III* (Biblioteki zamkowe. III), s. 224, 2 ilustr. Prezentacja biblioteki zamkowej w Horzakuwie.

Zeszyt 5, stron 64, ilustracje

ARTYKUŁY

V. Nejedlý, *Některé umělecko-historické aspekty restaurátorské a konzervátorské práce* (Niektóre aspekty artystyczne i historyczne pracy konserwatorskiej i restauratorskiej), ss. 257-261, 6 ilustr. Artykuł przedstawia rozważania na temat estetycznych i etycznych aspektów działań konserwatorskich. Kwestie periodyzacji, autorstwa, ingerencji w substancję zabytkową. Autor przytacza przykłady sztuki gotyckiej.

M. Pojsl, *Zpřístupnění národní kulturní památky Přemyslovský palác v Olomouci* (Udostępnienie zabytku kultury narodowej — Pałacu Przemysławów w Ołomuńcu), ss. 262-267, 9 ilustr. Kolejny artykuł dotyczący rewaloryzacji i adaptacji do nowych funkcji pałacu Przemysławów w Ołomuńcu. Szczegółowa analiza historyczna obiektu i podkreślenie celów ekspozycji walorów artystycznych obiektu.

-mat-, *Nově otevřená stálá expozice v Přemyslovském paláci v Olomouci a její katalog* (Nowo otwarta ekspozycja w Pałacu Przemysławów w Ołomuńcu i katalog z tej ekspozycji), s. 268, 2 ilustr. Omówienie katalogu pod kątem jego przydatności historycznej i dokumentacyjnej.

H. Němečková, *Fotografická soutěž* (Konkurs fotograficzny), s. 269. Konkurs pt. *Pokój dla błękitnej planety* — regulamin i warunki konkursu.

J. Netková, *Ústřední setkání vedoucích zpřístupněných památkových objektů v Sobotině u Šumperka* (Narada kierowników obiektów zabytkowych pozostających w ruchu turystycznym w Sobotinie k. Szumperka), ss. 270-273, 4 ilustr. Autorka prezentuje kwestie związane z eksploatacją obiektów zabytkowych wobec stale zwiększającego się ruchu turystycznego. Problemy natury organizacyjnej oraz sprawy przygotowania odpowiedniej kadry do obsługi tych obiektów.

M. Nováková, *Státní zámek Hrubý Rohozec* (Zamek Hruby Rohozec), ss. 273-274. Wystąpienie z narady kierowników obiektów zabytkowych pozostających w ruchu turystycznym. Ocena zainstalowanej ekspozycji po dwuletnim remoncie.

J. Kaše, *Mozarts Denkmal 1837 — prostor a socha* (Mozart Denkmal 1837 — miejsce i rzeźba), ss. 275-278, 6 ilustr. Przyczynek do dziejów miejsc i pamiątek związanych z W.A. Mozartem w Pradze. Autor zwraca uwagę na niedostateczną dbałość o pamiątki po kompozytorze i przedstawia losy popiersia Mozarta w praskim Klementinum.

P. Kroupa, M. Rykl, *Stavební vývoj zámku ve Tmani (okr. Beroun)*, (Rozwój budowlany zamku w Tmaniu (pow. Beroun), ss. 279-282, 8 ilustr. Autorzy prezentują szczegółową analizę faz przebudowy zamku — niegdyś średniowiecznej twierdzy — w kontekście źródeł historycznych.

P. Mašek, *Zámecké knihovny IV* (Biblioteki zamkowe. IV), ss. 283-284, 3 ilustr. Omówienie księgozbioru i historii zamku Bezdieków.

NEKROLOGI

S. Malík, *Za Stanislavem Drdou* (O Stanisławie Drdzie), s. 284, 1 ilustr. Kierownik zamku w Błatnej — nota pośmiertna.

INFORMACJE

-jpü-, *Osobnost a dílo A. Matějčka* (Osobowość i dzieło A. Matiejczka), ss. 285-286, 1 ilustr. Nota poświęcona wybitnemu historykowi sztuki Antoninowi Matiejczkowi (1889-1950) z okazji konferencji zorganizowanej przez Uniwersytet Karola w 100 rocznicę urodzin uczonego.

RECENZJE

J. Pešek, Omówienie książki J. Petraň, *Karolinum*, s. 286.
I. Hlobil, Odpowiedź na recenzję J. Petruň nt. książki, *Městská památková rezervace Olomouc*, s. 287.

J. Bukovský, *Výstava „Architekt Emil Králík“ v Brně* (Wystawa *Architekt Emil Kralik* w Brnie), s. 288. Omówienie wystawy poświęconej twórczości E. Kralika (1880-1946). Katalog z wystawy jest pierwszą monografią twórcy, który działał w Brnie w latach 1907-1940.

Zeszyt 6, stron 64, ilustracje

ARTYKUŁY

F. Vich a, *Státní zámek Slavkov u Brna, jeho údržba a obnova v letech 1979-1986 a další perspektivy* (Zamek Slawkow w okolicach Brna, jego utrzymanie i odnowa w latach 1979-1986, a także perspektywy funkcjonowania), ss. 321-327, 10 ilustr. Artykuł przedstawia kolejne fazy rewaloryzacji zamku w Slawkowie, który w 1987 r. obchodził 750 rocznicę swego powstania. Analiza problemów konserwatorskich (mury, malarstwo ścienne) i określenia funkcji obiektu.

V. Razím, *Marginálie k raně gotické architektuře Domažlic* (Przyczynek do wczesnogotyckiej architektury Domažlic), ss. 328-333, 7 ilustr. Szkic historyczny prezentujący najciekawsze obiekty architektury Domažlic, w tym także obiekty z lapidarium muzeum w Chodsku. Problemy rekonstrukcji kościoła klasztorowego.

K. Skleňář, *Z dějin péče o archeologické památky v českých zemích. Část 7. Neúspěšné přípravy říšského zákona* (Z dziejów opieki nad zabytkami archeologicznymi na ziemiach czeskich. Część 7. Nieudane kroki związane z ustawą Rzeszy), ss. 334-341, 3 ilustr. Dalszy ciąg cyklu przedstawiającego walkę Czechów o zabytki narodowej kultury. Działania ustawodawstwa niemieckiego z końca XIX w. i początków XX w.

P. Mašek, *Zámecké knihovny IV* (Biblioteki zamkowe. IV), ss. 342-343, 2 ilustr. Prezentacja biblioteki zamkowej w Necztinach.

TECNOLOGIA, KONSERWACJA, RESTAURACJA

M. Suchomel, *Odborná účast historika umění na procesu restaurace malířských a sachařských eměleckých děl* (Udział historyka sztuki w procesie restauracji malarstwa i rzeźby), ss. 344-351, 13 ilustr. Artykuł o charakterze metodologicznym omawia kwestie warsztatowe badań dzieł sztuki. Rola historyka sztuki w ocenie i ukierunkowaniu prac konserwatorskich i restauratorskich (transfery, periodyzacja, dbałość o oryginał). Prezentacja wybranych przykładów stosowanych technik.

RECENZJE

H. Günther, *Peter Joseph Lenné — Garten, Parke, Landschaften. Aus seinem Wirken als Gartenarchitekt und Städteplaner dargestellt an ausgewählten Beispielen*, s. 352.

ARTYKUŁY

J. M u k, *Poznámky k historické podobě Královské cesty a k současným návrhům barevnosti průčelí v Praze* (Uwagi na temat historycznego wyglądu Traktu Królewskiego i współczesnej kolorystyki fasad w Pradze), ss. 385-394, 21 ilustr. Bardzo szczególnie omówienie materiałów ikonograficznych i innych przy dokumentowaniu obiektów zabytkowych na Trakcie Królewskim w Pradze. Problemy związane z kolorystyką, a także analiza funkcji, jaką wyznaczono poszczególnym parterom w kamieniczkach. Znaczenie detalu architektonicznego.

M. P o j s l, *Kamenické značky a stavebně historický průzkum* (Znaki kamieniarskie i ich rola w badaniach historii budownictwa), ss. 395-402, 7 ilustr. Artykuł omawiający najciekawsze, zachowane w obiektach architektonicznych, znaki kamieniarskie na ziemiach czeskich. Głównie pojawiają się one w obiektach sakralnych — kościołach i klasztorach. Szeroki kontekst historyczny artykułu.

M. R y a n t o v á, *Z pozůstalosti památkáře Eduarda Šittlera* (Ze spuścizny Eduarda -Šittlera), ss. 403-408. Artykuł poświęcony działalności kanonika kapituły wyszehradzkiej monsiniora Eduarda Šittlera (1864-1932). Liczne artykuły naukowe z dziedziny ochrony zabytków, prace w Akademii Nauk i wielu komisjach to zaledwie część ogromnego dorobku Eduarda Šittlera.

K. S k l e n á ř, *Z dějin péče o archeologické památky v českých zemích. Část 8. Nový stát a nové instituce.* (Z dziejów opieki nad zabytkami archeologicznymi na ziemiach czeskich. Część 8. Nowe państwo i nowe instytucje), ss. 409-413, 2 ilustr. Dzieje czeskiej archeologii po 1918 r. Powstanie Rady ds. zabytków.

INFORMACJE

-mat-, *Seminář památkové péče* (Seminarium na temat ochrony zabytków), ss. 413-414. Informacja na temat seminarium zorganizowanego w dniach 23-24 maja 1989 r. przez Státní ústav památkové péče a ochrany přírody. Problemy praktyki konserwatorskiej.

-jpů-, *Bohuslav Balbín. — vlastenec a historik českého národa* (Bohusław Balbin — patriota i historyk narodu czeskiego), ss. 414-416, 1 ilustr. Omówienie wystawy dotyczącej Bohusława Balbina z okazji 300 rocznicy jego śmierci.

Zeszyt 8, stron 64, ilustracje

ARTYKUŁY

F. K a š i č k a, *Zámek w Lešanech ve výsledcích poslední stavebně historické analýzy* (Zamek w Leszanach w świetle wyników ostatnich badań historycznych i analizy budowlanej), ss. 449-456, 13 ilustr. Studium historyczne i budowlane zamku w Leszanach, położonego na obszarze Pragi Zachód. Pierwsze wzmianki o obiekcie pochodzą już z XIV w. Kolejne przemiany zamku i przedstawienie nowego programu konserwatorskiego.

J. W a r h a n í k, J. Z a v ř e l, *Nové nálezy architektonických článků z 13. stol. a jejich fragmentů na hradě Zvíkově* (Nowe znaleziska architektoniczne — fragmenty z zamku w Zwikowie pochodzące z XIII w.), ss. 457-462, 8 ilustr. Analiza odnalezionych fragmentów kamiennych z architektury zamkowej w Zwikowie. Łącznie odnaleziono 80 fragmentów i na ich podstawie przeprowadzono analizę historyczną i materiałową. Interesujące wnioski na temat periodyzacji obiektu.

J. S a k a ř o v á, *Archeologický výzkum jižní strany náměstí v Nymburce v letech 1982-1984* (Badania archeologiczne na

południowej pierzei rynku w Nymburku w latach 1982-1984), ss. 463-467, 7 ilustr. Omówienie prac wykopalskowych prowadzonych w Nymburku.

J. S o m m e r, *Ke stavebním zvláštnostem středověkých kostelů s chórovou věživ okoli Chebu* (Ciekawoski na temat kościołów z wieżą chórową w okolicach Chebu). Krótka analiza wybranych kościołów średniowiecznych. Związki architektury Czech z architekturą niemiecką.

INFORMACJE

J. H e r o u t, *Výstava Pražské rytiny Filipa a Františka Hegerů* (Wystawa „Praskie ryciny Filipa i Franciszka Hegerów”), ss. 476-479, 1 ilustr. Omówienie wystawy zorganizowanej przez Muzeum Miasta Pragi i Galerię Narodową w lutym 1989 r. Wartość ikonograficzna rycin dotyczących dziejów i architektury Pragi. Autor artykułu podkreśla także znaczenie wystawy jako dokumentu urbanistycznego w historii miasta. Streszczenie w j. rosyjskim, francuskim, niemieckim.

Zeszyt 9, stron 64, ilustracje

ARTYKUŁY

A. V o š a h l í k, *Prohlášení historických jader měst Kolína, Plzně, Brna, Lipníku nad Bečvou a Příboru za památkové rezervace* (Uznanie centrów historycznych miast Kolina, Pilzna, Brna, Lipnika nad Beczwą i Prziboru za rezerwy zabytkowe), ss. 513-520, 18 ilustr. Prezentacja dokumentu i omówienie znaczenia tego aktu dla urbanistycznego rozwoju miast historycznych na terenie Czech.

Z. C h u d á r e k, *Prohlášení vybraných kulturních památek za národní kulturní památky* (Uznanie wybranych zabytków kultury za zabytki kultury narodowej), ss. 521-530, 19 ilustr. Omówienie poszczególnych obiektów, uznanych za zabytki kultury narodowej na podstawie zarządzenia 55/1989 r. rządu ČSR. Są to: Dom Artystów w Pradze, Grodzisko i oppidum Zavist w Pradze, tzw. Obecni Dům w Pradze, pomnik czeskiego ruchu oporu 1939-1945 tzw. Peczakarna w Pradze, pomnik piśmiennictwa narodowego — klasztor na Strahowie w Pradze, Willa Teresa w Pradze, słowiańskie grodzisko w Libicach, zamek Krziwoklat, most w Pisku, most w Stadlcu, zamek w Czeskim Krumlowie, Koloseum w Libercu, pomnik partyzantów w Liszkowicach, cmentarz radzieckich żołnierzy na terenie Brna, Petrow — dzielnica Brna, dom — miejsce urodzenia Ludwika Swobody, pomnik ofiar nazizmu w Hawirzowie, pomnik ostrawskiej operacji w Hrabyni.

M. K ř í ŝ, *Diplomní práce k hledání programů regenerace historického jadra městské památkové rezervace Znojmo* (Praca dyplomowa na temat poszukiwań programu rewaloryzacji historycznego centrum miasta rezerwatu Znojmo), ss. 531-534, 3 ilustr. Omówienie roli i znaczenia prac przy rewaloryzacji historycznych zespołów miejskich. Problemy historyczne, społeczne i estetyczne. Analiza wybranych prac dyplomowych.

INFORMACJE

L. S k r u ŝ n ý, *Dílo Vincence Morstanta — významný historický a etnografický pramen* (Dzieło Wincenca Morstadta — znaczące źródło historyczne i etnograficzne), ss. 535-538, 7 ilustr. Omówienie wystawy prac graficznych, rysunków, akwarel i malarstwa olejnego W. Morstadta o tematyce praskiej z okazji 185 rocznicy urodzin artysty. Materiał niezwykle ciekawy z punktu widzenia dokumentacji. Na uwagę zasługują zwłaszcza wedyty i rysunki architektury Pragi.

L. Južová, *Grafická sbírka státního zámku v Buchlovicích* (Zbiory grafiki w zamku w Buchlowicach), ss. 539-543, 7 ilustr. Przedstawienie ciekawszych obiektów ze zbioru grafiki na zamku w Buchlowicach, który sięga swą historią XIX w. i związany jest z rodziną Bertholdów. Prace z XVII i XVIII w. Grafika włoska, flamandzka, a także angielska. Streszczenia w j. rosyjskim, francuskim i niemieckim.

Zeszyt, 10, stron 64, ilustracje

ARTYKUŁY

J. Petrů, *Památková péče jako morální povinnost* (Opieka nad zabytkami jako obowiązek moralny), ss. 577-583, 1 ilustr. Artykuł o charakterze historycznym prezentujący przemiany i dążenia do wyodrębnienia nauki o ochronie zabytków w dziejach czeskiej estetyki i historii sztuki. Artykuł poświęcony jest pamięci i dzieła Maksá Dworzaka.

K. Sklenář, *Z dějin péče o archeologické památky v českých zemích Část 9. Státní archeologický ústav*. (Z dziejów opieki nad zabytkami archeologicznymi na ziemiach czeskich. Część 9. Państwowy Instytut Archeologii), ss. 584-588., 4 ilustr. Prace nad utworzeniem po I wojnie światowej instytucji zajmującej się ochroną zabytków archeologicznych. Działania prof. Niederle i Jiry.

INFORMACJE

V. Voděrova, J. Škabrda, *Seminář o lidové architektuře, Plzeň 3.-6.10.1988* (Seminarium o architekturze ludowej. Pilzno 3-6-10.1988 r.), ss. 589-591, 2 ilustr. Sprawozdanie z seminarium, omówienie ciekawszych wystąpień.

V. Jiřík, *Kritická zpráva k úvaze G. Kiesova o identitě, autenticitě a originalitě nemovitých kulturních památek* (Uwagi krytyczne na temat wypowiedzi G. Kiesowa o tożsamości, autentyczności i oryginalności nieruchomości kultury), ss. 592-593. Polemika z wystąpieniem niemieckiego teoretyka. -jpů-, *Ještě k 10. výročí reanimace Jiřského kláštera* (Jeszcze raz o odrodzeniu Klasztoru Jirzskiego w okazji 10 rocznicy jego otwarcia), ss. 594-595, 2 ilustr. Przypomnienie roli klasztoru

Jirzskiego w areale Praskiego Hradu, gdzie mieści się część Galerii Narodowej (zbiory gotyckie, renesansowe i barokowe).

NEKROLOG

A. Vošahlík, *Za profesorem Emanuelem Hruškou* (O profesorze Emanuelu Hruszce), s. 595, 1 ilustr. Wspomnienie o zmarłym 16 sierpnia 1989 r. prof. E. Hruszce, wybitnym działaczu ICOMO-SU.

TECHNOLOGIA, KONSERWACJA, RESTAURACJA

J. Zelinger, M. Brabec, L. Kryl, *Příspěvek k řešení problematiky konzervace tapiserií* (Uwagi na temat konserwacji tkanin), ss. 596-600, tablice. Problemy konserwacji i oczyszczania zabytkowych tkanin. Omówienie stosowanych środków i metod.

P. Kotlík, A. Jehličková, M. Valentová, J. Zelinger, *Obsah vodorozpustných solí v některých objektech Pražského hradu* (Zawartość soli rozpuszczalnych w wodzie w niektórych obiektach na Praskim zamku), ss. 600-603, tablice. Analiza chemiczna próbek z architektury klasztoru Jirzskiego, starego pałacu na terenie zamku. Szczegółowe omówienie problemów konserwacji i rekonstrukcji elementów kamiennych.

P. Mašek, *Zámecké knihovny V*. (Biblioteki zamkowe. V), ss. 604-605, 2 ilustr. Prezentacja biblioteki zamkowej w zamku Zbirch.

MATERIAŁY

-mm-, *Věž kostela v Křižové* (Wieża kościoła w Krzyżowej), ss. 605-607, 4 ilustr. Krótka informacja o obiekcie znajdującym się w pow. Hawliczków Brod. Zabytek z XIII/XIV w.

RECENZJE

J. Škabrada, omówienie pracy Zdenka Smetanka: *Život středověké vesnice* (Życie średniowiecznej wsi), s. 607, 2 ilustr. Streszczenie w j. rosyjskim, francuskim i niemieckim.

Opracowała Magdalena Gumkowska

LISTY DO REDAKCJI

Szanowna Redakcjo!

Bardzo cenna pod wieloma względami i przez wszystkich z niecierpliwością oczekiwana pierwsza w języku polskim książka nt. konserwacji malarstwa sztalugowego i ściennego, pióra prof. W. Ślesińskiego, (W. Ślesiński, *Konserwacja zabytków sztuki*, tom I. *Malarstwo sztalugowe i ścienne*. Arkady 1989), zawiera wiele nieścisłości i zupełnie błędnych informacji. Chcąc sobie ułatwić pracę ze studentami (a przy okazji pomóc innym) zwracam się z gorącą prośbą o możliwie szybkie wydrukowanie załączonego tekstu, w którym prostuję zawarte w wyżej wymienionej książce błędne lub nie całkiem prawdziwe informacje z dziedziny żywic i tworzyw sztucznych. Kilkakrotnie odsyłam potencjalnego czytelnika do artykułów zamieszczonych w „Ochronie Zabytków”, co nie jest przypadkiem.

Ta długo oczekiwana książka, unikatowa w polskojęzycznej literaturze konserwatorskiej, ukazała się z niewielką erratą zawierającą zaledwie dwie pozycje. Tymczasem, dla właściwego z niej korzystania, erratę trzeba by wzbogacić o wiele innych pozycji. Dotyczy to zwłaszcza żywic i tworzyw sztucznych, w której to dziedzinie autor nie zawsze czuje się pewny i powtarza bezkrytycznie cudze błędy i nieścisłości oraz tworzy swoje własne. Poniżej najważniejsze z nich.

s. 23. Producentem Paraloidu B-72 jest amerykańska firma Rohm and Haas, a nie zachodniemiecka Rohm a. Haas (patrz., *Ochrona zabytków* 1982, nr 1-2. s. 111). Nie można nasycić drewna 10-15% roztworem Winakolu 50-85 w benzynie lakierniczej lub ksylenie, gdyż jest to polialkohol winylowy, który w tych cieczach się nie rozpuszcza (patrz „Ochrona Zabytków” 1984, nr 1, s. 42).

s. 24. Nie radzę podejmować prób uzyskania roztworu poprzez zmieszanie 10 g polimetakrylanu metylu lub polimetakrylanu butylu z 10 ml acetonu (roztwór o stęż. większym niż 50%), lecz od razu użyć ok. 100 ml i to najlepiej innego rozpuszczalnika. Nie należy też szukać w handlu utwardzacza Z 11. Trójetylenoceteroamina (TECZA) sprzedawana jest w Polsce jako utwardzacz Z-1 (błąd ten powtarza się niestety wielokrotnie).

s. 40. Twierdzenie, że BEVA 371 jest dyspersją wodną może skłonić kogoś do próby jej rozcieńczenia wodą. Jest to twierdzenie całkowicie fałszywe, więc lepiej od razu użyć do tego celu benzyny ekstrakcyjnej (o czym zresztą na s. 50 i dalszych).

s. 47. Miravithen D 47 XA jest kopolimerem etylenu i octanu winylu, a nie jak podano etylenu i olefin (patrz „Ochrona Zabytków” 1987, nr 3, s. 201).